

השררה מכשילה את בעליה בשחץ וגאווה לפרשת ויקרא

נשיא המביא קרבן על חטאתו, שונה הוא מכל אדם אחר. בשאר הקרבנות מסוגן המקרא בלשון ספק. "נפש כי תחטא" (ויקרא ד', ב'). "אם הכהן המשיח יחטא" (ד', ג'). "ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר" (ד', י"ג).

לעומתם כאשר מוזכר חטא הנשיא, הנוסח הוא בוודאות: "אשר נשיא יחטא" (ויקרא ד', כ"ב). ומפרש ר' עובדיה ספורנו: "כי אמנם זה דבר מצוי שיחטא, כאומר ו'וישמן ישורון ויבעט' עכ"ל. הרי שהשררה היא הגורמת לו לחטוא. וזה מפורש בזוהר (ח"ג, דף כג ע"א).

ולמה זה? כי כאשר האדם עולה לגדולה, ורבים הם המכבדים אותו ואף מחניפים לו, שוב איננו רואה בעצמו שום אפשרות לטעות. כך כותב הזוהר שם "לבו גס בו, וכל העם הולכים אחריו, והם תחת רשותו". הרי כך כותב "מסילת ישרים" (סוף פרק כ"ג) כאשר משתמש האיש "בבני אדם חנפים אשר לגנוב לבו בחנפותם למען ייטב להם, ישבחוהו וירוממוהו, בהגדיל מה שיש בו מן המעלות עד התכלית [עד קיצוניות], ובהוסיף עליו מה שאין בו כלל, ולפעמים שמה שיש בו הוא ההיפך ממה שמשבחים אותו. והנה סוף כל סוף דעת האדם קלה, ומתפתה בקלות".

ולכן יעצו חז"ל להתרחק מלקבל משרת הרבנות (אבות, פרק א', דברי שמעיה). וכך היה מעשה אצל לוי בן סיסי. מסופר בירושלמי (יבמות פרק י"ב ה"ו) כי בני סימונייא בקשו מרבי שישלח להם בן אדם שהוא מומחה להיות להם דרשן, דיין, חזן, מלמד תינוקות, ומלמד תורה שבעל פה. שלח אליהם את לוי בן סיסי. עשו לו בימה גדולה והושיבו אותו עליה. אבל כאשר אח"כ שאלו ממנו שאלות, בין בהלכה ובין בביאורי המקראות, לא ידע מה להשיב. מפני אכזבת בני הקהילה, פנו לרבי כדי להתלונן על מי ששלח אליהם. ענה להם, "חייכם, שלחתי אליכם אדם שהוא מומחה כמוני".

רבי שלח אל לוי שיחזור אליו, ושאל אותו אותן השאלות שבני סימונייא שאלו אותו, והפעם ידע לוי מה להשיב. ואז הקשה לו רבי, מדוע לא ידע בתחילה כאשר בני העיר שאלו ממנו? ענה לו: "רבי, עשו לי בימה גדולה, וכאשר ישבתי עליה טפחה רוחי עלי" [ונעלמה חכמת] עכ"ל. הרי מכאן כי הנהנה מהשררה, אובדת חכמתו.

אבל לא די בנזק זה של הפסד חכמה, אלא בעל השררה נרשם בשמים כרשע. אמרו חז"ל "כיון שנתמנה אדם ראש [כלומר, מינוי] מלמטה, נעשה רשע מלמעלה" (מובא ברמב"ם, פירוש המשנה, אבות א', י'. ומקורו ב"מדרש חסרות ויתרות", הובא ב"בתי מדרשות",

רש"א ורטהיימר, דף שיח. וזה מבוסס על הגמרא בסנהדרין קג ע"ב עיי"ש בפירוש "מרגליות הים". וזה עצמו צריך ביאור, מפני מה ייחשב בעל שררה לרשע?

ביאר זאת מהר"ל (בביאורו על המשנה הנ"ל באבות, "דרך חיים", מהד' לונדון, דף מד) "אוי לרבנות [כלומר, שררה] שמקברת את בעליה". וזאת מפני שהיחיד הזה הוא נבדל מהכלל ועומד בפני עצמו. אזי הברכה והשמירה המגיעות לציבור, אינן חלות עליו. ומסביר מהר"ל: "ודבר זה ידוע, כי היחידי והפרטי אין כחו כמו מי שהוא [מצטרף אל] הכלל. שאין ספק כי המים אשר הם בתוך הנהר יש להם קיום יותר מן המים (המיוחדים) [הנפרדים בפני עצמם]. ובעל השררה הוא מיוחד בעצמו, שאינו בתוך הכלל של שאר הבריות. ולפיכך אמרו 'אוי לרבנות שמקברת את בעליה' עכ"ל.

אמת כי העוסקים ברבנות [קדושה] יתעצבו מפני הדברים דלעיל. אבל יש להם למצוא נחמה בדברי חז"ל. "מפני מה מת יוסף קודם לאחיו? מפני שהנהיג [את] עצמו ברבנות" (ברכות נה ע"א). לא כתוב בלשון נטיית "קל", "נהג ברבנות", אלא הפעיל "הנהיג עצמו". שמא פירושו כדברי רש"י (על בראשית נ', ט"ו בשם המדרש, עיי"ש). יש הבדל בין אם בעל המשרה קובע לעצמו עליונות טקסית של שרד, לבין אם בני עדתו הם הקובעים לו נורמות אלו.

ואמנם הרב בכל קהילה צריך לסרב לקבל מהם כיבודים. עליו להשתדל להיות מובלע בין אחיו. אבל אם רובו של ציבור ידרשו ממנו לנהוג גינוני כבוד, אז מותר לו כי בזה הוא מכבד את רצונם. ובכל זאת, על מאמר שמעיה "אהב את המלאכה ושנא את הרבנות" (אבות, א') יש מפרשים: שהרב יאהב את התפקידים שלו בשירות הציבור, את המלאכה, הטירחא והטירדות שברבנות. אבל תמיד ישנא את הכבוד שיש לו ממנה. ובכך יינצל מהעונש שהגיע ליוסף. [פירוש שונה קצת כתב רבי חיים ולוז'ין, רוח חיים, על משנה זו].

לכן בפרשת ויקרא נאמר "אשר נשיא יחטא". כלומר קרוב לוודאי שיחטא מפני שחצנותו. התורה באה לפרש איזה קרבן יביא. וכמה קולעים דברי חכמים: "כל המשפיל עצמו, הקב"ה מגביהו. וכל המגביה עצמו הקב"ה משפילו. כל המחזר על הגדולה, גדולה בורחת ממנו. וכל הבורח מן הגדולה, גדולה מחזרת אחריו" (עירובין יג ע"ב). וביארו שם (עירובין נד ע"א) שהמתגאה גם שוכח תורתו. ועוד אמרו על הפסוק "אם רוח המושל תעלה עליך" כלומר "אם באה לך ממשלה, אל תנח מדת ענוותנותך" כי גורם שיחטא לדורו (מדרש קהלת רבה, י').

לעומת זאת כמה מרענן ומעודד עניין ענוותנותו של משה רבינו, אשר למרות היותו מלך בישראל ("ויהי בישורון מלך"), הצניע את עצמו ורשם אות א' של מלת "ויקרא" (א', א') כאות קטנה, כדי שהקורא יראה בעיקר כתב של אותיות "ויקר", כאילו ה' פגש את משה רק במקרה ודיבר אתו. פירוש זה הובא בפירוש הרא"ש על התורה, והועתק ב"תורה שלמה" להרב מנחם כשר (ויקרא פ"א, הערה ו'). וכתב "אור החיים"

(שמות ל"ד, כ"ט) שאותה טיפת דיו שנשארה בקולמוסו של משה רבינו בה משח הקב"ה את פניו של משה, ומשם באו לו קרני הוד וזיו עליון (שמות ל"ד, כ"ט). ונלע"ד שדבריו נכונים על דיו של אות א' של "ויקרא", שהרי כתב שם רק אות קטנה.

וראוי לציין כאן מה שהביא "תורה שלמה" לדברי זהר (ח"א דף רל"ד:): כי אות א' היא קטנה, כי חסרה לו למשה שלימות כי הרי פרש מאשתו. ולפי דעה אחרת בזוהר (ח"א דף רל"ט:): נחסרה למשה מדריגתו כי לא הגיע לא"י, ולכן אות א' היא קטנה.

ונסיים בדברי ענווה של אהרן הכהן. מובא בפרשת שמיני כי כאשר קרא משה לאהרן והודיע לו בשם ה' שעליו להביא למזבח "עגל בן בקר לחטאת" (ט', ב') היה אהרן בוש. מובא במדרש "תורת כהנים" (ויקרא ט', ז', דף 770 בנדפס) "ראה את המזבח כתבנית שור". פירש המלבי"ם כי נזכר אהרן בקלוקלו במה שעשה את העגל. אמר לו משה "קרב אל המזבח" (פסוק ז'). כתב שם רש"י: "שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה, למה אתה בוש? לכך נבחרת". וכתבו המפרשים, "לכך נבחרת להיות כהן גדול, מפני סיבה זו עצמה שאתה מתבייש במעשיך הלא טובים".

הרי לפנינו כמה לימודים יקרים, כמה יש להתרחק מלקבל מינוי לשררה, מפני חשש קלקול הגאווה, וכמה משובח הוא מי שנוהג בה בענווה ומשפיל דעתו.